

Folkmusik & Dans

01

2016
medlemstidning för rfod
riksförbundet för
folkemusik och dans

folkmusik & dans

Medlemstidning för Riksförbundet
för Folkmusik och Dans, RFoD.
Utkommer med 4 nr/år.
ISSN 1103-7083

ANSVARIG UTGIVARE
Thomas Teije
thomas.teije@rfod.se

REDAKTÖRER
Sofia Joons
076-410 87 64
sofia.joons@rfod.se

Ina Flid
076-525 17 74
ina.flid@rfod.se

LAYOUT
Martha Sanchez

KORREKTUR
Bella Stenberg

SKRIBENTER
Johanna Björkholm, Ina Flid, Ida Gillner, Sofia Joons,
Evelyne Lauwers, Peter Pedersen, Peo Österholm

BILDER
Peter Ahlbom, Klara Andersson, Sara Arnald,
Tony Bjurman, Foto Airaksinen, Hedvig Jalhed,
Peter Lloyd, Donovan von Martens, David Möller,
Yvonne Nenader, Peter Pedersen, Josef Peyre,
Soroush Shahrokni, Toomas Volkmann,
Rocio Vilaplana, Eva Wernlid

TRYCKERI
åtta.45

Annonser	bredd mm	höjd mm	Medlemsrabatt 50%
Helsida	2400 kr	210	
Halvsida	1500 kr	85	
Halvsida	1500 kr	175	
Kvartssida	900 kr	85	

Planerad utgivning 2016

Nr	Manusstopp	Utgivning
2	5 maj	5 juni
3	15 augusti	15 september
4	15 november	15 december

Prenumeration på RFoD:s nyhetsbrev
medlem@rfod.se

Adress till RFoD:s kansli och besöksadress
RFoD, Hornsgatan 103,
117 28 Stockholm

RFoD:s organisationsnummer 80 20 10-9255

Årsavgifter i RFoD för 2016

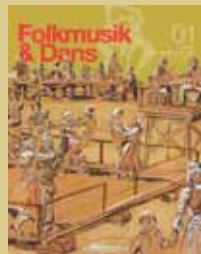
- Betalas till bankgiro 5815-3289
- Enskild medlem: 200 kr
 - Familjemedlem (i samma hushåll): 10 kr
 - Ungdom, studerande, arbetslös: 150 kr
 - Grupper och föreningar:
 - upp till 50 medlemmar: 350 kr
 - 51–250 medlemmar: 450 kr
 - 251 och fler medlemmar: 550 kr

Prenumeration
(icke medlemmar)
200 kr inom Sverige
300 kr till utlandet

prenumerera på vårt nyhetsbrev!
skicka din adress till:
medlem@rfod.se

innehåll

	ledare	3
	arrangörsstöd	3
inspel från utlandet	intervju med yuki och miki noma	4
skivsläpp	flocken	6
galan	seminarie-programmet	7
galan	om folkmusik, levande traditioner och immateriellt kulturarv	8
integration	vägen upp	10
integration	små grejer betyder stora saker	11
möt våra medlems-organisationer	ankaret och teater sláva	12
evenemangstips	petter dufva-stämman	13
lästips	harpan och järnet	14

omslag

på bilden: dansbanan
i lövstabruk, målning av
gunnar ahlbäck (fragment)
foto: eva wernlid

arrangörsstöd för
2016
fördelat!

Arrangörsföreningen Gränslös Folkmusik	50 000
Bergshamra för alla	20 000
Boda Hembygdsförening	46 000
Burträsksvängen	34 000
FaluFolk Musik & Dans	38 000
Felan – Förening för folkmusik och dans	60 000
Folkklubben ideella förening	20 000
Folkmusikföreningen Valshuset	80 000
Folkmusik i Linköping	100 000
Folkmusikkaféet Allégården	108 000
Folkmusikparaplyet i Dalarna	33 000
Föreningen Midvinteron	32 000
Föreningen Urkult	46 000
Klubb Ankaret	43 000
Klubb SAM småskalig akustisk musik	47 000
Kulturföreningen KAOS	20 000
Kulturföreningen Tontroll	50 000
Malmö Folkmusikförening	75 000
Musikföreningen Apoteket	35 000
Nivren FDG	20 000
Pitebygdens Musikförbund	45 000
Samrådsgrupp för folkmusik i Gävleborgs län	60 000
Stiftelsen Kursgården Lindsberg	10 000
Tangofolk Malmö	15 000
Teaterföreningen Sláva	28 000
Tigris fåglar	10 000
Torshälla Finska Förening	50 000
Umeå folkmusikförening	70 000
VisaFolk	25 000
Västmanlands-Dala nations spelmanslag	10 000
Vätterbygdens Folkmusikförening	48 000
Örnsköldsvik Folkmusikförening	55 000
Summa att fördela totalt:	1 383 000 kr

om gränser

Sofia Joons

”Känns en gräns?” frågade min son när vi en gång var nära den estnisk-lettiska gränsen. Vi ställde bilen vid vägkanten och hoppade fram och tillbaka över bäcken som utgjorde gränsen för att ta reda på det. Särskilt sonen blev otroligt besviken över att just den gränsen inte kändes alls. Det var bara som att hoppa över en bäck.

En gräns skiljer två områden, konkreta eller abstrakta, från varandra. När det hettar till i en diskussion eller samarbete har deltagarna ofta hamnat nära en abstrakt gräns och inser att det finns olika sätt att avgränsa musiken/dansen man arbetar med. Var går till exempel gränsen mellan folk- och världsmusik? Finns det ens en gräns emellan dem?

När vi beskriver musiktraditioner sker ofta en mäktig tankeprocess där vi söker efter en tid och en plats att avgränsa, och gärna en grupp utövare eller kultur. Efter att ha dragit ett par konkreta och abstrakta gränser runt musiken förtydligar, förenklar och förmedlar vi innehållet. Så länge vi tycker att modellen fungerar och återspeglar verkligheten. Och ingen tycker att vi är helt ute och cyklar. Men vi ser, tänker och känner inte alla likadant samtidigt. Alla levande gränser runt det vi bryr oss om ifrågasätts ständigt.

Jag slutar aldrig att fascineras av mångfalden av uttryck som förknippas med de levande traditioner som ses som hemmahörande på folk- och världsmusikens marker. Den årliga Folk & Världsmusikgalan gör att vi kan hoppa över gårdsgårdar, öppna grindar, slå ihop och stycka av och se hela kartan över folk- och världsmusiken och dansen här och nu. Myllret av tankar och uppfattningar ger extra krydda till den redan mustiga musiken och triggande dansen. Här känns inte bara gränserna, de utmanas och sprängs.

sverige har
alltid
varit en

pionjär när det gäller folkmusik

Ina Flid intervjuar
Yuki och Miki Noma

Yuki och Miki Noma har ägnat många år åt att lära sig spela skandinavisk musik i Japan.

I höstas åkte de till Malungs folkhögskola för att studera folkmusik på plats.

Yuki Noma:

Yuki är född 1984 i Nagoya i Japan. Han spelar fiol och altfiol och är komponist med examen från Nagoya musikakademi (2010). Yuki är ledare och låtskrivare i det japanska bandet Drakskip, vars musik är inspirerad av skandinavisk folkmusik. Drakskip har släppt fem plattor med traditionella och egna låtar och spelat tillsammans med många svenska artister under deras konserter i Japan.

Miki Noma:

Miki är född 1986 i Yamaguchi och uppväxt i Osaka i Japan. Hon är flöjtspelare och har specialiserat sig på träflöjter.

Yuki och Miki gifte sig i 2011 och bodde i Osaka innan de kom till Sverige i augusti 2015 för att studera folkmusik på Malungs folkhögskola. De återvänder till Japan i sommar.

Hur ser den japanska folkmusikscenen ut? Handlar det om populär eller mer nischad kultur?

Yuki: Jag tror att det är nisch-kultur. Det finns karakteristiska musiktraditioner i vissa regioner, speciellt i Okinawa (den sydligaste ön) och Hokkaido (den nordligaste ön). Den musiken har utövats av en liten del av lokalbefolkningen. Och visst finns det publik också för den här musiken. Men jämfört med Sverige har vi inte så många folkmusikfestivaler, dansevenemang eller speciella utbildningar.

Miki: Jag håller med. Men jag vet inte mycket om den japanska folkmusiken och jag tror att det gäller de flesta japaner idag.

Är svensk folkmusik känd i Japan?

Yuki: Jag skulle inte säga att svensk folkmusik är känd i Japan, men antalet lyssnare växer gradvis. En del japaner känner en slags nostalgi när de hör svensk folkmusik. Och många tycker att nyckelharpan ser intressant ut!

Hur upptäckte ni den här musiken och de svenska artisterna?

Yuki: Jag hade spelat klassisk musik länge när jag började leta efter nya musikstilar att lyssna på

och spela. Jag försökte spela lite jazz, bluegrass, balkanmusik, klezmer, irländsk och skotsk musik och en del andra stilar innan jag upptäckte skandinaviskt fiolspel.

Miki: Jag har spelat flöjt i 13 år. När jag gick på universitetet letade jag efter folkmusik som skulle vara bra att spela på flöjt. Det fanns en världsmusikklubb på mitt universitet där jag fick lära mig lite irländsk, svensk, norsk och finsk musik. Jag var speciellt intresserad av den irländska musiken. Det är ganska enkelt att hitta ställen att spela irländsk musik på, eftersom den har fler lyssnare i Japan än svensk folkmusik. Det var på världsmusikklubben som jag träffade Yuki och tack vare honom hittade jag den svenska folkmusiken.

Hur hittade ni i den skandinaviska musiken?

Yuki: När jag började leta efter ny inspirerande fiolmusik hittade jag några cd-skivor av Väsen och Swåp i en skivbutik. Skivan med Väsen innehöll en video. När jag såg den blev jag totalt fascinerad av dem! Deras musik är så vacker och spännande, modern och frisk. De kommunicerar och experimenterar väldigt mycket med sin musik. Det såg så kul och avslappnande ut, att jag ville spela och låta mer som dem.

Miki: Jag började spela i ett band tillsammans

med Yuki för åtta år sedan. Vi spelade lite irländskt, lite svenskt och lite eget som var inspirerat av irländskt och svenskt. Han gav mig många skivor med skandinavisk folkmusik. Jag blev speciellt berörd av Ranarim och Triakel, särskilt Ulrika Bodéns och Emma Härdelins röster och sång. Jag kände att jag ville sjunga svenska visor på svenska, men det var svårt att lära sig språket i Japan. När Yuki och jag gifte oss för fem år sedan beslöt vi oss för att åka till Sverige för att lära oss musiken på plats.

Yuki, hur var det att etablera sig som ett japansk band med inriktning på svensk folkmusik?

Vi har spelat ihop i tio år, och vi jobbar fortfarande väldigt hårt på att bli bättre. Vi började med att spela på små scener och arbetade oss upp därifrån. Förra året hade vi 130 konserter i Japan och fick spela på en av de största och mest kända rockfestivalerna, Fuji Rock Festival. Vi kan faktiskt leva på vår musik, men ibland får vi kämpa hårt på att locka fler besökare till våra konserter. Internationella folkmusikgrupper har samma problem när de turnerar i Japan. Det är lite problematiskt med japanska medier om man inte spelar kommersiell musik. Tv vill helst förmedla lättsåld kommersiell musik som genererar pengar. Drakships artistiska vision är

kanske mindre intressant för tv, men vi tror själva att tv-publiken skulle kunna bli intresserade av vår musik om de fick höra den. För att komma ur den här situationen vill jag utveckla både bandet och mig själv. Det var en av anledningarna till att jag bestämde mig för att studera svensk folkmusik i Sverige. Målet med bandet är att skapa mer musik och spela inte bara i Japan, utan förhoppningsvis i hela världen.

Just nu pluggar och spelar ni båda i Sverige. Vad tycker ni om folkmusiklivet i Sverige idag?

Yuki: Jag tycker att scenen har blivit lite mindre. En del festivaler har lagts ner och det finns inte så många stora grupper nuförtiden. Idag verkar små akustiska grupper vara mer populära – kanske är det bara enklare och billigare så för både banden och arrangörerna? Eller så kanske det är en slags renässans – att folk vill gå tillbaka till sina rötter eller något enklare och börja om? Sverige har alltid varit en pionjär när det gäller folkmusik. Men jag tycker också att det är väldigt mycket intressant musik som kommer från grannländerna: Norge, Finland och Estland. Så det kanske snart är dags för en ny våg av skandinavisk musik?

Ni kom hit med stora förkunskaper om svensk musik och kultur – vad överraskade er här?

Yuki: Att det finns så många olika rytmer, speciellt i polskan! Det är verkligen djupgående och spännande.

Miki: Jag blev överraskad av att det finns så många dialekter och speciella äldre ord för olika sorters låtar, visor och sångtekniker. Ibland kan jag inte hitta rätta översättningar till engelska – och absolut inte till japanska! Men alla de vackra melodierna och lyriken har fått mig att lära mig dem i alla fall!

Vad kommer ni att göra när ni är färdiga i Malung?

Yuki: Jag planerar att skapa en helt ny repertoar för Drakskip och börja arrangera turnéer i Japan. Jag hoppas att jag kan snart komma tillbaka hit med mitt band och de nya låtarna. Och jag vill verkligen fortsätta studera och spela mer i Sverige! **Miki:** Jag ska ha några konserter och workshops med svensk folksång i Japan efter jag har gått viskursen i Malung. Jag skulle vilja sjunga både svenska och japanska visor och sprida dem. Jag vill lära mig mer om svensk folklig sång och jag hoppas att jag kan komma tillbaka till Sverige en dag för att studera vidare!

SKIVSLÄPP

Turné

21 april: Oceanen, Göteborg
(releasekonsert)
23 april: Stallet, Stockholm
25 april: Hijazz, Uppsala
29 april: Grand, Malmö
30 april: Kafé De Luxe, Växjö

kollal!
flocken.in
facebook.com/flockenmusic

I april släpper Flocken sin debutskiva Altona. Bandets saxofonist Ida Gillner berättar om möten och platser som inspirerat.

Ida Gillner

Flocken är kraft, gemenskap, möten och ett lekfullt allvar. I april släpper vi vår debutskiva Altona. Den innehåller egenskriven musik inspirerad av dansmusiken i Balkanländerna, glädjen och vemodet i klezmermusiken, svensk folkmusik, improvisationsmusik och alla möten och intryck från våra resor och äventyr nere i Europa.

Hamburg, Tyskland

På ett torg i stadsdelen Altona har vi satt upp vår gaturigg och just börjat spela introt till

Flockens polska. Människor – både vuxna och barn, kostymprydda och trasigt klädda – stannar upp. De lyssnar, dansar, klappar med och i detta spontana gatumöte uppstår en känsla av eufori, kraft och samklang. Till denna plats har vi återkommit flera gånger och Altona har fått ett alldeles eget rum i våra hjärtan. Så till den grad att platsen med dess upplevelser nu fått namnge vår första skiva.

Paris, Frankrike

Invid kajen i kanalen Saint-Martin ligger en långsmal gul båt med ranglig landgång. Det är skymning och där på båttaket står vi och spelar klezmerlåten Der alter Bulgar. På andra sidan kanalen sitter ett gäng ungdomar och dricker öl och dansar med. Plötsligt står en äldre man med vitt skägg framför oss nere på kajen, bara med vattnet och den lilla bryggan emellan oss. Han har tårar i ögonen och utbrister med utsträckta armar: "That's my music! That's the music from my childhood...!"

Renbæk, Danmark

Tre poliser, en präst och cirka 20 män, de flesta med armarna i kors och rakade huvuden sitter framför oss i publiken. Utanför fönstret skymtar de höga stängsel som ramar in hela området. Vi

befinner oss i ett av Danmarks största fängelser och han som verkar vara ledaren har precis ropat "We love Hitler!", efter att jag har berättat om den judiska folkmusiken vi spelar. Utåt sett lugn, men med snabba hjärtslag säger jag "We are not playing for Hitler". Och så spelar vi med sådan övertygelse som vi aldrig någonsin tidigare gjort. 35 minuter senare står ledaren och dansar långdans med mig till tonerna av klezmermusik och säger sedan hej då med ett varmt handslag och vår nyköpta ep i andra handen.

Mötets positiva kraft

Altona är en skiva som vuxit fram under snart fem års tid av spelande, utforskande, lek, äventyr och umgänge. Ett genomgående tema för oss har varit mötet. Mötet med vår publik, mötet med människor på alla våra resor och gatuspelningar och mötet mellan olika genrer och kulturer. Vi tror att det är i det öppna mötet med varandra som världen kan bli en snällare plats. Om vi vågar bjuda in och bjuda upp till dans, så kan vi bli en stark, orädd och positiv kraft tillsammans!

Vi känner oss väldigt glada och stolta över att få släppa lös Altona för världen och hoppas att lyssnaren dras med i vår musikvärld i en känsla av samklang, styrka och lekfullt allvar.

foto: donovan von martens

GALAN

seminarier & workshops på folkvärldsmusikgalan

lördag
2 aprilfredag
1 apriltorsdag
31 mars

13.00-14.00 Landinare

Seminarium och låttutläring som inleds med konsert på foajescenen med Carina Normansson och Josefine Paulson klockan 12.00

13.00-15.00 Nordic Showcase

Branschseminarier kring musikexport, turnéer och samarbeten

Musik och dans, mångfald och demokrati – världen förändras. Gränser korsas, kulturer konfronteras. I en tid som känns hotfull bor också oanade möjligheter att växa och stärka banden mellan människor. I vår tid är det viktigare än på länge att mötas, att lyssna och samtala om det som skiljer och förenar, om musiken och dansens möjligheter och roll i samhället av idag.

9.00-12.00 Nordic Showcase
Branschfrukost

10.30-11.15 Kreativa Europa
Hur söker man?

10.00-10.45 Tangoterapi

10.30-12.00 MOD – Mångfald och dialog

13.30-14.30 Voices of Change

15.00-15.55 Sounds of Exile
Berättelser från Malmö

16.30-17.30 Musicians welcome!

13.00-13.15 UNESCO – levande traditioner
Om Unesco och kulturavskovkonventionerna

13.15-13.45 Folkmusik, levande traditioner
och immateriellt kulturarv

13.45-14.15 Konventionen om det immateriella kulturarvet och arbetet med levande traditioner i Sverige

14.15-15.00 Frågestund och fika

15.00-16.30 Immateriell framtidsspaning
Vad händer nu? Vad vill vi ska hända?
Vad är vi rädda för? Vad hoppas vi på?

Aldrig har det funnits så många skickliga folk- och världsmusiker i Sverige som idag. Det är dags att se dansen ta plats i nya rum, låta musiken klinga och hylla våra hjältar! Det är dags att mötas, att dela med sig av sina tankar och erfarenheter. Det är dags att spela och dansa natten lång!

10.00-10.45 Folkmusikens framtid
folkfinansieras

10.00-10.45 Visan berättar

10.00-10.45 Vad händer under en tradition?

10.00-10.45 Spelman, folkmusiker, artist:
Traditionsmusikens förändrade marknader och villkor

10.00-11.30 Gräv i arkivet!

11.00-11.45 Jamkulturer

11.00-11.45 onecommunity.se

11.00-11.45 Hur kan ideella aktörer rapportera
in levande traditioner?

11.00-11.45 Visans frihet

11.45-12.30 Hopp lustigt!
Workshop i västmanländska sånglekar och visor

12.30-13.15 Att sjunga text:
En pedagogs reflexioner

13.00-13.45 Från snack till verkstad
Nu kan nya strukturer för nationella turnéer skapas

13.00-13.45 Polskemärket

13.00-13.45 Ethno
Världens integrationsmetod!

13.00-13.45 Polskor och pollonesser

13.30-14.15 Vem är det som sjunger?
Och vad är det som händer inuti sångarens huvud?

14.00-14.45 Folkmusik och
musiklärarutbildning
Vad är problemet?

14.00-14.45 En gul film och en blå
Koreografi för den ena eller de andra?

14.00-14.45 Dalabarock

14.00-14.45 Merit Hemmingson

15.00-15.45 Sång och dans runt
midsommarstången
Workshop

15.00-15.45 Vem tjänar på Stim?

15.00-16.00 Lär dig en Ethno-låt!

16.00-16.45 Mer musik? Ja hjärna!

folkmusik,
levande
traditioner
och

immateriellt kulturarv

Johanna Björkholm

Kom på seminariet!
Folk & Världsmusikgalan
fredag 1 april kl. 13.15

Unescos konvention för tryggnad av immateriellt kulturarv från 2003 kom till på initiativ främst av Japan och Korea. Bakgrunden var att den äldre världsarvskonventionen (1972) utgår från ett smalt, produktinriktat kulturbegrepp, där monumentala byggnader, orörda naturområden och materiell autenticitet står i fokus. Det här är ett sätt att se på kultur som är utestängande, och världsarvslistan fick med tiden en slagsida som ledde till att majoriteten av världsarven tycktes finnas i Medelhavsländerna.

Min utgångspunkt är att kulturarv är en status, som vissa kulturuttryck – till exempel (viss) folkmusik – tillskrivs eftersom vi upplever att den är betydelsefull och vill att den ska finnas kvar också i framtiden. Det här betyder att jag ser kulturarv (både immateriella och materiella sådana) som någonting mycket större än Unescos konventioner. Men konventionerna utgör effektiva redskap för att etablera kulturarvsstatus.

Kulturarv som process och dynamik

I konventionen för immateriellt kulturarv utgår man i stället från ett processinriktat

kulturbegrepp. Människor och deras traditionella kunskap står i fokus, samtidigt som kulturens dynamik poängteras. Det här är ett helt annat sätt att tänka på kultur, och faktum är att konventionen har medfört förnyelse inom en del av de undertecknade ländernas kulturadministration. I Finland har vi till exempel för första gången fått en myndighet med ansvar för immateriell kultur som ett direkt resultat av att konventionen ratificerades. Ett annat särdrag inom den här konventionen är ett tydligt bottom-up-perspektiv, som innebär att det är ”vanligt folk” som ska berätta vad man tycker bör få kulturarvsstatus – inte myndigheter eller experter.

Mitt sätt att se på saken är att det är viktigt att komma ihåg det här med kultur som process, framför allt då man börjar tala om tryggnad av traditionell kunskap och immateriellt kulturarv. I vår del av världen har synen på bevarande nämligen länge inneburit att föremål har plockats ut ur människors vanliga livslopp och i stället satts åt sidan för att bevaras i befintligt skick. Hus töms på vanligt, mänskligt liv och bevaras sedan genom konservering. I den mån traditionell kunskap har

bevarats har det gjorts genom uppteckningar, fotografier och inspelningar i arkiv.

Jag hävdar att det är detta som är den stora skillnaden på materiell och immateriell kultur – materiell kultur kan konserveras och visas upp i så gott som evinnerliga tider om konserveringen görs på ett bra sätt. Det här fungerar helt enkelt inte med levande traditioner, traditionell kunskap och immateriella kulturarv. Det går inte att konservera dem en gång för alla och sedan visa upp dem i fixerad form, för de är beroende av människor som utövar dem.

Kulturell kompetens och performans

Jag förstår levande traditioner som traditionell kunskap som människor idag känner till och ibland aktiverar. Om man så vill kan man säga att det handlar om olika slags kulturell kompetens, som människor omsätter i form av sång, dans, musik, hantverk, matlagning, berättarkonst och så vidare. Det här kallas performans inom folkloristiken. Kompetensen syns inte då den inte iscensätts. Vid performanstillfällen kan andra människor dock observera utövandet och själva lära sig det

Då vi talar om bevarande tänker vi ofta på materiell kultur som kan konserveras och visas upp i så gott som evinnerliga tider. Det fungerar inte med levande traditioner, traditionell kunskap och immateriella kulturarv. De går inte att konservera eftersom de är beroende av att människor utövar dem.

genom att prova på och härma. Det här betyder att den traditionella kunskapen då kan överföras till andra människor, så att den sprids och finns kvar i samhället. Jag menar att det här är det enda sättet som vi kan upprätthålla levande traditioner i samhället, det vill säga att folk fortsätter att utöva traditionell kunskap.

I en performanssituation är det också möjligt att dokumentera traditionell kunskap, bland annat genom uppteckningar, fotografier och inspelningar. Dokumentationerna kan sedan bevaras i ett arkiv i mycket långa tider. Men dokumentationer är inte samma sak som upprätthållen traditionell kunskap. Man kan tänka på traditionell kunskap som en lång kedja av performanssituationer, där varje performans utgör en länk i kedjan. En dokumentation kan då förstås som en ögonblicksbild, ett fotografi av en enstaka länk i kedjan. Dokumentationer kan användas för att få uppgifter om tidigare skeden i traditionen och utövare kan använda dem för att utöka sina repertoarer eller färskas upp minnet utgående från tidigare performans. Men dokumentationer som sådana leder inte till upprätthållen traditionell kunskap.

Hur traditioner blir till immateriella kulturarv

Jag ser traditionell kunskap och levande traditioner som utgångspunkten för immateriellt kulturarv. Bland all den traditionella kunskap som människor utövar, bland annat i form av musik och dans, finns vissa kulturuttryck som upplevs särskilt betydelsefulla. Dessa kan lyftas fram och tillskrivas specialstatus, så att de framstår som immateriella kulturarv. Ett sätt att förstå hur den här processen är att utgå från att de sätt som vi talar om och agerar kring kulturuttryck får konsekvenser. Med andra ord, då tillräckligt många och inflytelserika människor agerar som om ett visst kulturuttryck skulle vara särskilt värdefullt så kommer den här uppfattningen att få genomslag i samhället. Det här brukar kallas performativitet inom forskningen. Unescos konventioner kan ses som tunga argument i sådana processer.

Då ett kulturuttryck får kulturarvsstatus finns det också inbyggda förväntningar på att det ska bevaras och finnas kvar i framtiden. Ofta tänker vi på kulturarv som en länk till det förflutna, och de kulturuttryck som får kulturarvsstatus upplevs då som ålderdomliga. Immateriella

kulturarv kan som redan konstaterats inte konserveras. Det finns däremot många andra sätt som intresserade redan länge har arbetat på för att upprätthålla traditionell kunskap, till exempel lärlingssystem, träffar för utövare och genom återkommande projekt. Att arbeta för att immateriella kulturarv ska finnas kvar i framtiden kräver alltså andra typer av insatser än då man bevarar materiella kulturarv.

Johanna Björkholm

Folklorist och finlandssvensk. Hon har jobbat med immateriellt kulturarv på många olika plan. Hon forskar, arbetar med implementeringen av Unescos konvention i Finland och jobbar med projektplanering.

foto: **foto airaksinen**

kolla!
parisazadeh.com
baires.se

vägen upp

Ina Flid intervjuar
Pari Isazadeh
och Juanjo Passo

Pari och Juanjo delar med sig av sina erfarenheter av att lyckas och att ta sig in på de svenska scenerna.

Hur jobbade ni med att etablera er som frilansmusiker i Sverige?
Pari Isazadeh: Det är svårt att över huvudtaget etablera sig i musikbranschen där det finns så otroligt många duktiga musiker! Och ännu svårare för en musiker som kommer utifrån och inte känner vägarna till scenerna. Det är som allt annat, om man vill lyckas, ska man förutom att ha talang, vara beredd att lägga ned mycket tid och hårt arbete på det man gör och vara ihärdig!
Juanjo Passo: Jag startade Orquesta Tangarte 1999. De kommunikations- och mediekkanaler som finns idag (som internet) fanns inte då. I början spelade Tangarte enbart för dansande publik. Orkesterns mål var att få folk att dansa tango. Det krävde många samtal och mycket arbete att leta upp arrangörer. Det viktigaste var att spela på så många ställen som möjligt. Vi

uppträdde för föreningar och festivaler och flera hörde av sig till oss för att det var så unikt att vi spelade till dans. Men som sagt: det krävde många telefonsamtal och att visa upp sig för så många som möjligt. Det var viktigt att ha en bra presentation, att kontakta, ringa och träffa arrangörer personligen och vara tydlig och presentera bra info och musikmaterial.

Vad har varit svårast för er? Och hur tog ni er genom det?
Juanjo: Det som var svårt var att det inte var många som visste något om tangomusiken, som var min navelsträng till mitt land, kulturen, minnen, vänner, platser och dofter. Jag har alltid känt att det är ett seriöst och långsiktigt projekt. Så ofta jag kunde blandade jag in berättelser om historien och musiken i programmet för att ge en bredare bild av det jag gör. Jag kämpade mot fördomar och okunnighet om tangon för att bli accepterad och inte ignoreras av bokare. Jag kämpade genom att jobba hårt, öva och bli mer och mer professionell.

Pari: Jag är skolad inom persisk klassisk sångtradition. I början letade jag febrilt efter musiker som spelade persiska instrument. Jag behövde ju mina kvartstoner! På den tiden fanns inte så många iranska musiker i Sverige. Så småningom kom jag fram till att jag behövde tänka på hur jag kan sjunga persiska klassiska sånger utan ackompanjemang av persiska instrument! Det gällde alltså att tänka om och denna brist på musiker hjälpte mig alltså att hitta min nya stil. Det blev också början till en

helomvändning och utveckling för min musik. Idag spelar jag persisk musik, världsmusik och mina egna nyskrivna låtar med min grupp Parizad. Gruppen består av fem kvinnliga musiker från olika världsdelar och musikaliska genrer. En mycket lyckad kombination kan jag stolt tillägga!

Är det svårare för utlandsfödda musiker än Sverigefödda musiker att etablera sig i Sverige?
Pari: Båda ja och nej. Visst är det svårt att hitta rätta kanaler, arrangörer och människor att samarbeta med. Men det är inte bara svårt! Vi människor är så vana att klaga att det nästan känns politisk inkorrekt att säga att något går bra eller är enkelt! Kommer man som jag från Iran, där kvinnorna inte ens får sjunga offentligt, är Sverige rena rama paradiset. Här får man utöva musik professionellt och är inte hänvisad till köket! Och det är också lätt på det viset att man kan vara unik i det man gör! Min erfarenhet och övertygelse är att om man är bra på det man gör och är hängiven, kan man lyckas överallt! Jag tycker samtidigt att det måste finnas en uppsökande verksamhet i Sverige för att hitta professionella musiker som har kommit hit och underlätta för dem att komma ut i musikvärlden och etablera sig.
Juanjo: Om man kommer från ett annat land är man tvungen att jobba dubbelt så mycket för att visa sin musik och hitta sin plats. Man vet inte hur marknaden fungerar och eller hur man ska komma i kontakt med bokare och arrangörer. Språket är inte ett hinder för att

spela musik, men utan språket är det svårt att kommunicera och förstå hur man tänker i Sverige. Jämfört med tidigare finns det mycket kunskap om världsmusik i Sverige idag. Folk & Världsmusikgalan, RFoD, Mix Musik, Re:Orient och många fler underlättar för utlandsfödda professionella musiker att börja etablera sig, men man måste jobba mycket själv också.

Hur lärde ni er att hitta de stödstrukturer som finns för musiker och kulturprojekt?
Juanjo: Jag gjorde mycket på egen hand, men fick även hjälp både av Musikhögskolan i Malmö och Kulturarbetsförmedlingen. Eva Saether på Musikhögskolan skapade projekt, kurser, utbildningar och workshops för musiker från andra länder. Där kunde man träffa folk, nätverka, lära sig hur allt funkar och vilka utbildningar som finns. 1999 drev arbetsförmedlingen i Malmö projektet Kulturfrenten, där man kunde få hjälp med väldigt mycket. Det var bra att få lära sig hur myndigheterna jobbar och hur man startar eget. Projektet varade inte länge, men det var ett sätt att kunna få feedback, stöd, hjälp och inspiration till nya idéer.
Pari: För mig, som kom hit före internettiden, var det mycket sökande på egen hand, översättning med hjälp av lexikon och jag arbetade mig ofta fram i blindo. Så småningom ledde det ena till det andra och arbetet gav resultat. Men det fanns några organisationer som också trodde på mig, och utan dem hade det varit svårt att

etablera sig. Återigen till individen: är man professionell och inte rädd för hårt arbete, hittar man både möjligheterna och de rätta människorna!

Vilka är era råd till andra musiker som vill etablera sig i Sverige?
Pari: Musik är känslornas språk. Oavsett var i världen vi är, så blir vi kåra, gråter och skrattar på samma språk. Vi har alltså samma känslspråk! Vi musiker har gåvan att kunna tala till människors hjärtan genom att röra deras känsloträngar. Kan du spela dina strängar väl, kan du också lyckas. Det låter kanske som en kliché från en självhjälpbok i psykologi, men jag tror verkligen på att man först och främst måste ha en stark tro på sig själv för att lyckas. Och man får inte ge upp!
Juanjo: Man måste bredda sig vad gäller publik och spelplatser. Inte fastna i sin egen värld och publik. Man måste vara nyfiken och sätta sig in i hur allting funkar på alla möjliga sätt. Vara öppen i sin tänkande. Ha tålamod och inte tappa bort sina mål och drömmar. Samarbeta med svenska musiker och bygga musikaliska kulturbroar. Studera och lyssna in sig på all typ av musik som är bra för sin egen utveckling. Jobba hårt. Kontakta skolor, företag, föreningar, bibliotek, studieförbund, folk- eller musikhögskolor, myndigheter – alla som kan hjälpa dig få ut din musik. Ge aldrig upp om du har en idé, en dröm eller vilja att göra något som känns inne i hjärtat. Musik bygger broar, och du gör aldrig fel när du spelar.

Det senaste halvåret har jag, min kollega Peter Bothén från Stallet och några musikervänner besökt ett asylboende i södra Stockholm. Varje onsdag lär vi ut visor på svenska, spelar musik och lär känna varandra.

små grejer betyder stora saker

I början var det svårt och kaotiskt. Nya människor varje gång, barn och vuxna, olika behov. Det var inte så lätt att bygga upp någonting. Vi kände oss ofta förvirrade. Det är svårt att möta människor som man vet har gått igenom någonting som vi inte ens kan föreställa oss när man ibland inte ens har ett gemensamt språk. Vi mötte människor vars ögon berättade om upplevelser bortom det fattbara. Men mitt i kaoset kände vi att det var viktigt att vi fortsatte att komma dit. Efter några veckor började ett gäng återkomma, av vilka de flesta var unga killar från Syrien. Vi sjunger och spelar musik tillsammans. Vi lär oss varandras namn, några enkla ord på arabiska och deras intressen. Vissa är blyga, andra vill gärna få all uppmärksamhet. Vi lär känna varandra genom musiken och blir vänner. Det har hänt så mycket sedan de första gångerna vi träffades då våra möten bara var ett avbrott i en trist vardag tills nu, när de ivrigt vill lära sig svenska för att lättare kunna prata med oss. Våra nya vänner är så nyfikna på det nya landet som de har kommit till. Vi skrattar mycket! Ljuset och glädjen i deras ögon är den bästa ersättningen jag kan få för tiden jag är där!
Jag vill gärna inspirera andra att göra något liknande, för det man ger och får tillbaka är så mycket mer än vad man tror. Man kan göra en konsert eller återkommande workshops. Olika saker har olika funktioner men även små saker kan spela en avgörande roll! Kontakta gärna mig om du vill ha inspiration eller bolla möjligheter!

möt våra medlems-organisationer

Ankaret

Göteborg

Ankaret Kulturförening (AKF) drivs av några frilansmusiker i Göteborg. Kärnverksamheten består av konsertserien Klubb Ankaret som omfattar cirka sex arrangemang per termin, alltid udda onsdagar.

Själva konsertverksamheten Klubb Ankaret startade i juli 2012 – långt innan föreningen bildades våren 2014 och Klubb Ankaret flyttade till Bengans skivbutik på Stigbergstorget. Sedan november 2014 har vi haft våra konserter på Kvartersscenen 2Lång. Styrelsen består för närvarande av Livet Nord, Emil Pernblad, Ida Gillner, Larisa Ljungkrona, Erik Dahl, Magdalena Nilsson och Marianne Holmboe.

Ankaret gillar variation!
AKF erbjuder en levande musikscen inom folk- och världsmusikgenren. Vi bokat både etablerade och nyare professionella lokala, nationella och internationella artister. Vi verkar

aktivt för ett jämställt musikliv och strävar efter jämn könsfördelning i programmet samt ett brett konsertutbud. Varje konsertkväll uppträder två grupper som spelar olika slags musik. Utöver ordinarie konsertverksamhet har AKF även gjort andra arrangemang och samarbeten som till exempel Jam Urban vs Rural West i samarbete med EPOS, Musikklubben, Planeta, MCV och Spotlight Väst.

Vi har ett ganska brett fokus genremässigt som nämnts ovan och vi har alltid två olika akter på en och samma kväll som spelar olika slags musik, till exempel svensk folkmusik och flamenco eller botswansk rootsmusik och bluegrass. Tanken är att skapa spännande möten både mellan artisterna och för publiken som kanske upptäcker nya musikstilar och grupper de inte visste att de skulle tycka om. Vi gillar variation. Bredd och kvalitet är våra ledord. Dans av olika slag har också förekommit, men är inte så vanligt.

Teater Sláva

Huddinge

Teater Sláva har funnits som fri grupp med fysisk teater och stämsång som specialitet i snart 25 år. 2018 kommer vi att fira vårt jubileum. Sedan vi flyttade in i vårt teaterhus Tonsalen i Huddinge för elva år sedan har vi mer och mer utvecklat föreningen som musikarrangör. Teater Sláva har en stabil ensemble på cirka tio artister som är både sångare, dansare och musiker i ett. Teater Slávas scenkonst utgår från vår skådespelarträning som kombinerar röst och rörelse. Teatern producerar och turnerar med en repertoar av föreställningar och pedagogik för alla åldrar, men har också en stor låtskatt av framförallt folklig musik från olika länder i flerstämmiga arrangemang. Förutom att driva ensemblen programlägger vi Tonsalen med eget och gästande utbud av fysisk teater, folkmusik och barnteater. Vi driver också en kör, barnteatergrupper och öppen, gratis skådespelarträning för unga i åldern 15 till 25 år varje vecka.

Sláva lovar stämning och närvaro
När vi väljer ut vårt program utgår vi från en mängd kriterier, dels storleken på vårt auditorium och mängden publik som får plats. Vi tar högst 70 personer på en konsertkväll och det ger oss ju ett visst ekonomiskt utrymme. Rummet passar väldigt bra för duo och triosättning. Sedan vill vi gärna ha artister med ett bra tilltal till publiken, en innerlighet och närvaro som är viktig för oss på teatern. Vi älskar att dansa och rullar alltid undan dansmattan för folkligt glid. Utöver svensk folkmusik bokar vi även musik från olika länder eftersom det ”talar” till Teater Slávas eget arbete.

Vi vill bygga upp ett förtroende hos vår publik och vetskapen att man alltid får en kväll utöver det vanliga när man kommer till oss. Vi bjuder alltid till så mycket vi kan med omsorg om artister, ljudkvalitet och bemötande av publiken. Allt som tillsammans utgör en fin musikalisk upplevelse.

petter dufva-stämman

Nu är det dags att boka in Petter Dufvastämman i Gunnebo 13 till 15 maj. Det blir som vanligt låtkurser, danskurs, folkmusikkonsert, danskvällar och folkmusik i traktens kyrkor.

Fiolkurserna kommer att ledas av de nyblivna guldspelmännen Eva Blomquist Bjärnberg och Magnus Gustafsson tillsammans med Pelle Björnlert och Christer Samuelsson. Det är låtar efter olika Smålandsspelmän som står på programmet. Nyckelharpskursen leds av Sigurd Sahlström, son till legendariske Eric Sahlström. Sigurd kommer förstås att lära ut Sahlströmslåtar.

Under danskursen som leds av Stig och Helene Eriksson från Norrköping blir det utlärnin av danser från Tjust och Östergötland men även uppländsk bondpolska. Kristina Samuelsson, Isabell Svärdmalm och Jane, Lars & Tommy kommer att spela till dansarna.

Peter Pedersen

13– 15 maj

Hjärtligt
välkomna!

Stämman inleds på fredagen klockan 18 med folkmusikandakt i Hjorteds kyrka. Björnlert & Hedin, Sigurd Sahlström och Jane, Lars & Tommy medverkar.

Under gammeldanskvällen på fredagen blir det musik av gammeldansbandet Lill-Stickans från Hälsingland, Skatelövs Spelmanslag, Björnlert & Hedin, Sigurd Sahlström och Jane, Lars & Tommy. Det blir som vanligt även många bra spelmän och grupper som spelar till dansen och på konserten under stämman.

foto: peter pedersen

folkmusik & dans 1/2016

Evenemangstips:

Det är stor bredd på vårt program och alltid god stämning på våra konserter. Absolut värt ett besök! Så varmt välkommen till oss på Andra Långgatan i Göteborg i vår!

16 mars: Zemer Kapell (klezmer) och Groupa.

30 mars: Thomas & Guro och Macuwa.

13 april: Griff Trio (en belgisk säckpipetrio) och Ill Wicker (psyk-folk).

27 april: Malavakvartetten & Gerhand A. Schiewe (en berlinsk bandoneonist som spelar tango) och kanadensiska West My Friend (rootsmusik).

11 maj: Shoutin’ Red (countryblues) och Woodsfolk.

olle och emilia foto: teater sláva

Evenemangstips:

11 mars: Multimusikanten Olle Linder möter världsmästaren i nyckelharpa Emilia Amper. Det blir både konsert och spel till dans!

8–9 april: Teater Slávas Elin Tisell i soloföreställningen Kontra alt, där hon skrivit ett sceniskt testamente för en djup kvinnoröst kring temat ensamhet.

21 maj: Huddinges Småfranska styr upp en danskväll med gästmusiker från England.

groupa foto: peter lloyd

harpan&järnet

Peo Österholm

Peo Österholm
och Eva Wernlid

Atlantis
2015

kan gå ännu längre. På en del kyrkväggar i Norduppland finns änglar som spelar nyckelharpa, målade redan i slutet av 1400-talet. Det spekuleras vilt om vad dessa målningar betyder för nyckelharpans ursprung. Inga säkra slutsatser kan dras. Men ett intressant faktum är att de tillkom samtidigt som man började bryta malm i Dannemora.

Vägar för harpmelodier och malm

En orsak till harpans dominans är att bruken byggdes upp av en familj och länge var ett släktimperium. Släkten de Geer ägde inte bara det största bruket, Lövsstabruk, utan även Karlholm, Tobo, Strömsberg, Åkerby, Ullfors, Västland, Hillebola och till en början även Österby och Gimo. 1652 dog Louis de Geer, ”den svenska industrialismens fader”, och bruken delades upp mellan sönerna. Emanuel fick Lövssta och Tobo, Jacob och Stefan fick Gimo, Laurens fick Österby. Dessa bruk råkar vara nyckelharpans starkaste fästen, särskilt Österby och Tobo.

Genom områdets skogar fanns från början knappt några vägar. Bruken måste knytas ihop för malm- och koltransporter. På de krokiga vägarna och över de isbelagda sjöarna var det inte bara järnmalm som färdades, utan även dansmelodier.

I början av 1800-talet såldes Österby och Gimo och hamnade i andra händer. Österbybruk hamnade i ”personalunion” genom släkten Grill med Söderfors bruk, ett annat viktigt nyckelharpsfäste. Man kan således dela upp de norduppländska bruken i två grupper: den de Geerska med Lövssta-Karlholm-Västland-Tobo-Åkerby-Hillebola-Strömsberg och den Grill-Tammska med Söderfors-Österby som senare gick ihop med Gimo.

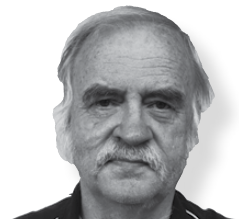
Ägarstrukturen trampade bokstavligen talat upp nyckelharpans stigar mellan de olika

bruken. 1980 gjordes en sammanställning av Upplands spelmän genom århundradena. Av de 204 spelmän som kom från Norduppland spelade 190 nyckelharpa. Några var bönder men de flesta hade någon anknytning till bruken.

Bruksbaroner med känsla för harptraditionen

Ceremonier och högtider, inte minst midsommarfirandet, har tidigare angivits som förklaring till varför nyckelharpan överlevde i bruksregionen men långsamt försvann i övriga Sverige. Man bör lägga till bruksbaronernas ofta välvilliga inställning till nyckelharpan. Här är Louis de Geers initiativ till låtuppteckningen 1915–1917 då 430 låtar nedtecknades ett lysande exempel. Han var den siste bruksbaronen på Lövssta och kände kanske att han hade ett ansvar också gentemot musiken innan han sålde sina bruk. De Geerarna tillägnades för övrigt egna låtar av spelmännen, så kallade De Geer-polskor.

I ett halvt årtusende gav nyckelharpan och järnet Norduppland liv och färg. Och gör än idag. Återväxten bland spelmän är god. Och Dannemora har börjat bryta malm igen.

Peo Österholm

Riksspelman, jazzmusiker, journalist och författare. Har tillsammans med fotografen Eva Wernlid skrivit Harpan och järnet: Järnbrukens musik under 500 år.

Boken kan köpas i handeln eller direkt från författaren.

foto: privat bild

8/3	Kate in the Kettle	UK/AT/SLO/FR/SE	/ Claudia Schwab	AT - konsert
11/3	Stockholm Lisboa Project	PT/SE	- skivsläpp	
12/3	Quilty	utsålt	- konsert	
18/3	Tarabband	konsert		
21/3 & 4/4	Open Stage			
5/4	Milonga Musical			
6/4	Anna Karlsson	examenskonsert		
8/4	Klubb7 - Världens Fest			
9/4	Ashoo	konsert		
13/4	Tommy Lundgren	examenskonsert		
21/4	The Goodbye Girls	CA/USA/SE	- konsert	
23/4	Flocken	skivsläpp		
3/5	Milonga Musical			
6/5	Club Pisa presenterar:
Rostam Mirlasharis karavan	konsert		
7/5	Stormsteg	konsert & dans		
8/5	Hagström	stipendieutdelning		
9/5	Open Stage			
13/5	Stina Brandin	examenskonsert		

kolla hela
programmet på
www.stallet.st

VÄRLDENS MUSIK
LIVE! INTIMT! NÄRA!

Lena Jonsson
[The Goodbye Girls]

STALLET
FOLK &
VÄRLDS-
MUSIK

Folk & Världs MUSIKGALAN

VÄSTERÅS KONSERTHUS 30/3 - 2/4 2016

Foto: Peter Ahlborn

GALAKONSERT LÖRDAG 2 APRIL KL 19

**AIDA
NADEEM**

**EBBA FORSBERG • KRAJA • LELO NIKA TRIO
CARINA NORMANSSON & JOSEFINA PAULSON
NORDIC • SIRI KARLSSON**

**LISA RYDBERG & GUNNAR IDENSTAM
SOUSOU & MAHER CISSOKO**

**ORQUESTA
TIPICA
TANGARTE**

GALAVÄRDAR: NADIN AL KHALIDI & OWE RONSTRÖM
Galakonserten direktsänds i Sveriges Radio P2

Downhill Bluegrass Band & Pelle Lindström 30 mars kl 19. • Västerås Sinfonietta med Emilia Amper, nyckelharpa 31 mars kl 19.
Folkligt Värre, 1 april kl 18, fri entré. • FolkScen/Förfest med Folk All-In Band (stora bilden) m.fl. 1 april kl 20.
Långt bort i skogen, långt bort i tiden, familjekonsert 2 april kl 15, fri entré. • www.folkgalan.se

FOLK & WORLD MUSIC NORDIC SHOWCASE

NORDIC SHOWCASE 30-31 MARS KL 16-22, FRI ENTRÉ

Kom och lyssna på 12 nordiska grupper – jojk, kantele, kora, låtar från Västernorrland, sånger i kvartett, hardangerfela och nyckelharpa, fiol och ackordeon!

www.nordicshowcase.se

**SIROCCO • RYDVALL/MJELVA • AHLBERG EK ROSWALL • KONGERO • LAMINE CISSOKHO
BRIDGET MARSDEN & LEIF OTTOSSON + ARTISTER FRÅN NORGE, FINLAND OCH DANMARK**

